

Na rovině vztahů se ale odehrává cosi velmi podstatného. Neboť přírodní historie chápe dva typy vztahů mezi zvířaty: sérii nebo strukturu. V případě série říkáme: *a* se podobá *b*, *b* se podobá *c* atd., všechny tyto termíny se v různém stupni vztahují k jedinému významnému termínu, dokonalosti či kvalitě, jakožto principu série. Právě to nazýváli teologové proporcionální analogií. U struktury říkáme, že *a* se má k *b* jako *c* k *d*, a každý z těchto vztahů svým způsobem realizuje uvažovanou dokonalost: žábry se mají k dýchání ve vodě jako plíce k dýchání ve vzduchu; nebo srdce se má k žábřám jako absence srdce k tracheám... Je to analogie proporcionality. V prvním případě tu mám podobnosti, lišící se v jedné sérii, nebo sérii od série. V druhém případě mám rozdíly, které se podobají v jediné struktuře a v různých strukturách. První forma analogie je považována za citelnější a populárnější a vyznačuje se imaginací; přesto se však jedná o uslovnou imaginaci, která musí brát v potaz větvení série, zahlašovat zjevná přerušení, zažehnávat falešné podobnosti a zvyšovat pravě, brát v potaz zároveň pokroky a regresy či degradace. Druhá forma analogie je považována za královskou, protože spíše vyznačuje všechny prostředky chápání k určení ekvivalentních vztahů, odkrývajíce jednak nezávislé proměnné kombinovatelné v jedné struktuře, jednak koreláty, které se na sebe v každé struktuře vážou. Ale ačkoli jsou rozdílná, tato dvě témata série a struktury vždycky v historii přírody koexistovala jako zdánlivě si odporující, ve skutečnosti však tvořící více či méně stabilní kompromisy.¹ Stejně tak tyto dvě analogické figury koexistovaly v různých rovnováhách v myslí teologů. Jde o to, že v obou případech je Příroda myšlena jako obrovská *mimésis*: jednak ve formě řetězce bytostí nepřestávajících se napodobovat, progresivně nebo regresivně, směřujících k vyššímu božskému cíli, který všechny různými stupněm podobnosti napodobují jakožto model a princip série; jednak ve formě zrcadlové Nápodoby, která již nic ne napodobuje, neboť ona je modelem, jejíž všechno imituje, a to prostřednictvím uspořádané difference... (Toto mimetické či mimologické vidění umožnilo v jistém momentu myšlenku evoluce–produkce.)

Avšak tento problém není zdaleka za námi. Myšlenky neumírají. Nepřžívají jednoduše jako archaismy. Ale mohly v určitém okamžiku do-

sáhnout vědeckého stadia a poté ho ztratit nebo emigrovat do jiných věd. Mohou tudíž změnit aplikaci a statut, mohou dokonce změnit formu a obsah, ale udržují si v těchto krocích, v přesunu, v rozvržení nové domény cosi zásadního. Myšlenky lze vždy znovu využít, neboť vždycky sloužily, ale v nejrůznějších aktuálních modech. Neboť na jedné straně vztahy mezi zvířaty nejsou pouze předmětem vědy, ale také předmětem snu, předmětem symbolismu, předmětem umění či poezie, předmětem praxe a praktického využití. Na druhé straně jsou vztahy mezi zvířaty svázány se vztahy člověka a zvířete, muže a ženy, člověka a dítěte, člověka a zvířlu, člověka a fyzikálního i mikrofyzikálního vesmíru. Dvojitá myšlenka „série–struktura“ překračuje v určitém momentu vědecký práh, ale nevyšla z něho a nezůstává tam, nebo přechází do jiných věd, například oživuje humanitní vědy, aby sloužila studiu snu, mýtlí a uspořádání. Historie idejí by nikdy neměla být kontinuální, měla by se mít na pozoru před podobnostmi, ale také před potomky či filiacemi, a spokojit se tak s vyznačováním práhů, jež určítá idea překračuje, cest, které urazí a které mění její povahu nebo předmět. Jenže objektivní vztahy mezi zvířaty byly aplikovány na jisté subjektivní vztahy člověka a zvířete z hlediska kolektivní imaginace nebo sociálního chápání.

Jung vypracoval teorii Archetypu jako kolektivního nevědomí, kde má zvíře zvlášť důležitou roli ve snech, myřech a lidských společenstvích. Přesně řečeno je zvíře neoddelitelné od série nesoucí v sobě dvojí aspekt pokrok–regres, v níž každý člen hraje roli možného transformátoru libida (metamorfózy). Z toho vychází celý přístup ke snu, protože jakmile je dána zneklidňující představa, jde o to ji integrovat do její archetypální série. Taková série může zahrnovat ženské či mužské sekvence, dětské sekvence, ale stejně tak sekvence zvířecí, rostlinné, nebo dokonce elementární, molekularní. Narozdíl od historie přírody už člověk není význačným členem série, tímto členem může být místo člověka zvíře, lev, krab či dravec, veš, vzhledem k určitému aktu, funkci, podle určitého požadavku nevědomí. Bachelard napsal moc pěknou jungiánskou knihu, když zjišťuje rozvětvenou sérii u Lautramonta a všimá si koeficientu rychlosti metamorfóz a stupně dokonalosti každého členu ve vztahu k čistě agresivně jakožto principu série: hadí zub, roh nosorožce, psí zub a soví zobák, ale čím dál výše pak dráp orla či supa, krabí klepeto, nožky vší, přísavky chobotnice. V celku Jungova díla *mimésis* ve své síti sjednocuje přírodu a kulturu podle proporcionálních analogií, kde série a jejich členy, a především

¹ O této komplementaritě série–struktura a odlišnosti od evolucionismu viz Henri Daubin, *Cuvier et Lamarck: les classes zoologiques et l'idée de série animale*, Alcan, Paris 1926; a Michel Foucault, *Slavá a věci*, Kalligram, Bratislava 2000, kap. V.